

Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueen yhteistyösopimus julkisten työvoimapalveluiden järjestämiseksi ja työllisyyspalveluiden järjestämissuunnitelma

Kunnanhallitus 25.05.2023 § 204
Kunnanhallitus 08.06.2023 § 220

Kunnanhallitus 12.10.2023 § 371
82/14.00.01/2023

Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyy työ- ja elinkeinotoimistolta kunnille 1.1.2025. Siirtoon liittyvä laki työvoimapalvelujen järjestämisestä (380/2023) hyväksyttiin eduskunnassa 1.3.2023 ja presidentti vahvisti lain 23.3.2023.

Kunnille tämä tarkoittaa uusia lakisääteisiä tehtäviä, kun palvelut siirtyvät kunnille 1.1.2025. Lisäksi siirtyvät siirtyvien palveluiden hankinta- ja maksatustehtävät. Samalla nykymuotoiset työ- ja elinkeinotoimistot lakkautetaan ja toimistojen henkilöstö siirtyy kuntien palvelukseen liikkeen luovutuksella ns. vanhoina työntekijöinä. Tämän hetkisen arvioin mukaan muodostettavalla Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueelle on arvioitu siirtyvän henkilöstöä uudistuksen myötä noin 27 henkilötyövuotta.

TE24- uudistukseen liittyy myös työttömyysturvauudistus, jossa kuntien vastuu työttömyysturvasta laajenee nykyisestä. Yksittäisen kunnan rahoitusosuus muuttuu sekä määrän sekä työttömyysjakson keston mukaan. Mitä pidempään yksittäisen henkilön työttömyys kestää, sitä isomman osan kunta joutuu etuuskuluista maksamaan.

TE24-uudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta.

TE-palvelujen siirto kunnille tuo palvelut lähemmäksi asiakkaita ja palvelut kytketään osaksi laajaa kuntaekosysteemiä ja näin tuetaan myös alueiden kilpailukykyä ja elinvoimaa. Samanaikaisesti uudistetaan myös kotoutumislainsäädäntöä (KOTO24). Nämä kaksi uudistusta valmistellaan kokonaisuutena.

TE-palvelut siirretään valtiolta kunnille tai useammasta kunnasta muodostuville työllisyysalueille, joiden työvoimapohjan on oltava vähintään 20 000 henkilöä. Yksittäinen kunta voi järjestää TE-palvelut itsenäisesti, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulee muodostaa maantieteellisesti yhtenäinen työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Vastuukuntamallissa palveluiden järjestämisestä sovitaan työllisyysalueen kuntien kesken ja yksi kunta (vastuukunta) toimii työvoimaviranomaisena.

Kunnan tai kuntien, jotka muodostavat yhdessä työllisyysalueen, on toimitettava valtuustotasoinen päätös työvoimapalveluiden järjestämisvastuusta ja suunnitelmasta työvoimapalvelujen järjestämiseksi työ- ja elinkeinoministeriölle viimeistään 31.10.2023 mennessä. Lisäksi toimitetaan allekirjoitettu sopimus yhteisestä toimielimestä/yhteistoiminnasta ja järjestämissuunnitelma sekä poikkeamislupahakemus, jos perustettavan työllisyysalueen työvoimapohja jää alle 20 000 henkilön. Työllisyysalueet voivat täsmentää

ja kehittää järjestämissuunnitelmaansa lokakuun 2023 jälkeenkin alueen tarpeiden mukaan.

Työllisyysalueen yhteistoimintasopimus ja yhteinen toimielin

Kuntien varsinainen yhteinen valmistelutyö on käynnistynyt keväällä 2023. Kemijärven kaupunginhallitus, Inarin, Pelkosenniemen, Posion, Sallan, Savukosken, Sodankylän ja Utsjoen kunnanhallitukset ovat tehneet periaatepäätökset yhteisen työllisyysalueen perustamisesta kesäkuussa 2023. Työllisyysalueen yhdelläkään kunnalla ei ole työvoimapalveluiden järjestämisestä säädetyn lain (380/2023) nojalla mahdollisuutta järjestää työvoima- ja elinkeinopalveluja itsenäisesti. Työllisyysalueen kuntien työvoiman (18-74 vuotiaista) määrä on yhteensä 13 982 henkilöä vuoden 2021 tilastojen perusteella. Tästä syystä Pohjois- ja Itä-Lapin kunnat hakevat työvoimapalveluista annetun voimaannpanolain (383/2023) 4 §:n mukaista poikkeamisratkaisua omasta työllisyysalueesta 1 momentin kohtien 1, 3, 5 perusteella. Työllisyysaluesuunnitelmaa on valmisteltu poikkeuslupahakemuksen vaatimuksiin vastaten.

Esityslistan oheismateriaalin mukaisella yhteistoimintasopimuksella sopijaosapuolina ovat Inari, Kemijärvi, Pelkosenniemi, Posio, Salla, Savukoski, Sodankylä ja Utsjoki muodostat yhteisen työllisyysalueen, jota nimitetään Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueeksi. Valmistelutyötä on tehty vastuukuntamallin pohjalta. Sopimuksen mukaisia tehtäviä hoitaessaan Sodankylän kunta toimii kuntalain (410/2015) 51 §:n tarkoittamana vastuukuntana. Järjestämisvastuu käsittää kuntalain 8 §:n mukaista järjestämistä. Järjestämisvastuussa oleva vastaa työllisyysalueella työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (380/2023) tarkoitetuista tehtävistä. Laissa tarkoitettuina julkisina työvoimapalveluina järjestetään: 1) työnvälityspalveluja; 2) tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja; 3) valmennusta; 4) työvoimakoulutusta; 5) muutosturvakoulutusta.

Julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arviot, em. mukaiset kokeilut, työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu sekä työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset. Julkisten työvoimapalveluiden järjestäminen perustuu elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden tarpeisiin ja muutosten ennakointiin sekä asiakkaiden palvelutarpeeseen.

Kuntien yhteisenä toimielimenä työllisyyspalvelujen järjestämiseksi toimi Sodankylän kunnanhallituksen alainen Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysaluejaosto, joka toimii työvoimaviranomaisena. Sodankylän ja Inarin kunnat ja Kemijärven kaupunki nimeävät toimielimeen kukin kaksi jäsentä ja Utsjoki, Savukoski, Salla, Pelkosenniemi ja Posio kukin yhden jäsenen. Kullakin jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Toimielimen puheenjohtajana toimii vastuukunnan edustaja, jonka valitsee Sodankylän kunnanvaltuusto. Varapuheenjohtajan nimeää vuorollaan kahden vuoden välein muut sopijakunnat kiertävässä aakkosjärjestyksessä. Toimielimen toimikausi on valtuustokausi. Toimielimen toimintaan sovelletaan vastuukunnan hallintosääntömääräyksiä ja tarkemmin toimivallasta määrätään vastuukunnan hallintosääntöä tarkentavassa toimivallan delegointiluettelossa. Mikäli Sodankylän kunnan hallintosääntöä tai delegointiluetteloa muutetaan yhteistoimintasopimuksen tehtäviin liittyviltä osin, tulee vastuukunnan kuulla ennen muutosta muita sopijakuntia. Muut sopijakunnat siirtävät järjestämisvastuunsa yhteiselle toimielimelle. Sopijakunnat perustavat yhteisen ohjausryhmän.

Sodankylän kunta osoittaa Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueen Sodankylän palvelupisteen työvoimapalveluille toimitilat.

Työllisyysaluejaoston tehtävät on kuvattu yhteistyösopimuksessa.

Yhteistoiminta-alueen rahoitus ja talous

Työvoimapalveluiden järjestäminen ja muut työvoimapalveluihin liittyvät lakisääteiset tehtävät muodostavat kunnille uuden valtionosuustehtävän. Siirtyvä kokonaisuus voidaan jakaa kahteen osaan:

- siirtyviin työvoimapalveluihin sekä
- kannustinmalliin eli kasvaviin työttömyysetuuskuluihin.

Siirtyvien työvoimapalveluiden osalta yleiskatteisia valtionosuuksia maksetaan kunnan työikäisen väestön (18-64-vuotiaa) sekä työttömien määrän perusteella. Työttömien määrää lasketaan laajan työttömyyden perusteella, jolloin mukaan lasketaan myös työvoimapalveluiden piirissä olevat työttömät sekä palkkatuella työskentelevät. Näiden uusien valtionosuuskriteerien lisäksi vieraskielisyyden perusteella kohdennetaan työttömien kotoutumiskoulutuksen kustannuksia vastaava rahoitus.

Muodostettavan Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueen budjetin lähtökohtana on kuntien työvoimapalveluihin saama valtionosuuslisäys. Työ- ja elinkeinoministeriön tietoihin perustuen työllisyysalueen alustava budjetti-arvio on 4,4 miljoonaa euroa. TE-palveluiden siirrossa tavoitellaan kustannusneutraaliutta.

Yhteistoimintasopimuksen mukaan sopijakunnat turvaavat työllisyyspalveluiden lakisääteisten tehtävien riittävän rahoituksen yhdenvertaisella tavalla kuntalain 8 §:n 3 momentin mukaisesti. Rahoituksen mitoituksessa ja talousarvioin laadinnassa otetaan huomioon myös vastuu- ja muiden kuntien taloudellinen tilanne sekä työllisyysalueen yhteinen tavoitteen asettelu. Yhteistoiminta-alueen taloutta varten vastuukunta perustaa erillisen kustannuspaikan, joka vastaa yhteisesti tuotetuista työllisyyspalveluista. Kaikki palveluiden välittömät ja välilliset järjestämisestä, tuottamisesta ja organisoinnista aiheutuvat esimerkiksi henkilöstökustannukset, maksetut avustukset, palveluhankinnat sekä hallintokulut kohdennetaan tälle kustannuspaikalle. Työttömyysturvanmenoista kunnat vastaavat itse, eikä ne siirry yhteisen työllisyysalueen budjettiin.

Työllisyysalueen nettokustannukset jaetaan siten, että kustannuksista 50 % kohdennetaan sopijakuntiin 18-64 –vuotiaiden suhteellisten osuuksien perusteella ja 50 % sopijakuntien työttömien (laajakäsite) suhteellisten osuuksien perusteella. Suhteelliset osuuden määräytyvät 18-64 –vuotiaiden ja työttömien yhteismäärän perusteella. Laskennassa käytettävät tilastot perustuvat valtionvarainministeriön vahvistamiin kuntien peruspalveluiden valtionosuuden laskentatekijöihin.

Talousarvio laaditaan talousarviovuotta edeltävänä vuotena vastuukunnan talousarvioprosessin ja periaatteiden mukaisesti. Talousarvio lähtee sopijakunnille lausunnonle ennen talousarvioin hyväksymistä, kuitenkin viimeistään 30.9. mennessä.

Vastuukunta vastaa työvoimapalveluiden siirron valmistelusta, josta tehdään erillinen talousarvio. Talousarviosta pyydetään lausunnot sopijakunnilta. Valmistelun nettokustannukset veloitetaan sopijakunnilta kustannustenjakomallin (sopimuksen kohta 8.3.) mukaisesti.

Palveluiden järjestämissuunnitelma

Perustettava Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueen järjestämissuunnitelma on vaiheittain täsmentyvä asiakirja, jossa kuvataan palvelutuotannon järjestämistapaa työllisyysalueella. Palvelutuotanto tapahtuu sekä omana työnä että ostettavina palveluina. Palvelut on suunniteltava ja toteutettava sisällöltään, laadultaan ja laajuudeltaan sellaisina kuin asiakkaiden palvelutarve edellyttää.

Julkisia työvoimapalveluja tarjotaan asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä palveluina ja henkilökohtaisena palveluna. Asiakkaan asiointitapa sekä yhteydenpito työvoimaviranomaisen ja asiakkaan välillä määräytyvät työvoimapalveluiden järjestämisestä säädetyin lain arvioidun palvelutarpeen perusteella.

TE-uudistuksen myötä Pohjois- ja Itä-Lapin kuntien työllisyyden lähipalveluita tullaan vahvistamaan. Toimipisteiden sijoittamisessa sekä henkilöstömitoituksessa huomioidaan työllisyysalueen pitkät välimatkat ja etäisyyden kuntakeskusten välillä. Lähipalveluista muodostuu kuntakohtaiset palvelupisteet, joissa työskentelee työllisyysalueen henkilöstöä sekä kuntien työllisyys- ja elinkeinohenkilöstöä. Työllisyysalueen koko henkilöstö toimii lähipalveluiden ohella koko alueen asiakkaiden tarpeisiin tarjoten etäpalveluja. Saamenkielisten erityisasema otetaan huomioon palveluiden saavutettavuusnäkökulmasta.

Tarkempi palvelusuunnittelu sekä henkilöstö- ja taloussuunnittelu käynnistyvät syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana, kun tiedot valtiolta siirtyvästä henkilöstöstä, sopimuksista ja valtionosuuslaskelmista tarkentuvat.

Ylialueellinen yhteistyö

Tällä hetkellä Lapissa valmistellaan neljää eri työllisyysaluetta, joista kahden osalta tullaan hakemaan poikkeuslupaa. Rovaniemen kaupunki on ilmoittanut, että tarvittaessa se voi tuottaa sopimuksellisesti palveluita muille työllisyysalueille. Lapin liiton TE24 koordinaatiohankkeen avulla selvitetään syksyn aikana, millaisia palveluja on tarpeen tuottaa työllisyysalueiden välillä.

Kunnanhallitukselle toimitetuissa materiaaleissa ovat Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueen yhteistoimintasopimusluonnos sekä järjestämissuunnitelma.

Valmistelija	Elinvoimajohtaja Sari Niemi, p. 040 4809187
Esittelijä	Kunnanjohtaja Päivi Vauhkonen
Päätösesitys	Kunnanhallitus päättää esittää kunnanvaltuustolle, että kunnanvaltuusto: 1. perustaa työvoimapalveluiden järjestämisen yhteistoiminta-alueen, Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueen, yhdessä muiden sopijapuolina olevien kuntien kanssa. 2. hyväksyy, että Sodankylän kunta toimii työllisyysalueen vastuukuntana ja palveluiden järjestämisvastuussa olevana työvoimaviranomaisena Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueella 1.1.2025. 3. hyväksyy esityslistan mukana toimitetun yhteistoimintasopimusluonnoksen liitteineen TE-palveluiden järjestämisestä Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueella. 4. hyväksyy Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueen järjestämissuunnitelman. 5. valtuuttaa Sodankylän kunnan edustajat viimeistelemaan ja

toimittamaan poikkeuslupahakemuksen työ- ja elinkeinoministeriölle 31.10.2023 mennessä sekä vastuuttaa Sodankylän kuntaa tekemään vähäisiä teknisiä muutoksia järjestämissuunnitelmaan ja sopimukseen.

6. päättää hakea poikkeuslupaa Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueen muodostamiseksi 31.10.2023 mennessä.

7. hyväksyy, että kunnanhallituksella on oikeus myöhemmin valmistelun edetessä hyväksyä muutoksia Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalueen järjestämissuunnitelmaan.

8. hyväksyy, että sopimukseen tehtävistä vähäisistä, tekniluoteisista muutoksista voidaan päättää työllisyysalueen kuntien hallitusten yhtäpitävillä päätöksillä.

9. valtuuttaa kunnanjohtajan allekirjoittamaan yhteistoimintasopimuksen.

Käsittely	Elinvoimajohtaja selosti asiaa keskeytetyn kokouksen aikana.
Päätös	Päätösesitys hyväksyttiin.
Tiedoksi	Kunnanvaltuuston esityslistalle 23.10.
Muutoksenhaku	Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan hakea muutosta.